

MAARTEN BRUNS &
MARIA POSTEMA

MAAK

HET

business contact

A F

**Geen
excuses
meer -
je gaat het
maken!**

De praktische gids naar
EEN AFGEROND PROJECT

Uitgeverij Business Contact
Amsterdam/Antwerpen

© 2022 Maarten Bruns en Maria Postema
Uitgeverij Business Contact
Omslagontwerp Buro Blikgoed
Foto auteurs Fjodor Buis
Typografie binnenwerk Adept vormgeving
Illustraties binnenwerk Maarten Bruns
Drukkerij Wilco

ISBN 978 90 470 1617 5
D/2022/0108/590
NUR 770, 765

Uitgeverij Business Contact maakt deel uit van Uitgeverij Atlas Contact

www.businesscontact.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord			7
Inleiding			13
1.	Bereid je voor		23
2.	Creëer de ideale maakomstandigheden		47
3.	Zet de tijd naar je hand		61
4.	Vind je vaardigheden		79
5.	Breng structuur aan		103
6.	Laat de inspiratie stromen		127
7.	Organiseer feedback		143
8.	Maak het af... en laat het los		161
Nawoord			171
Dankwoord			175
<i>Maak het af...</i> in het kort			177
Eindnoten			188

Voorwoord

‘Ik ben gevraagd om een jongensboek te schrijven, maar ik ga het niet doen.’

We zitten op het terras van een Utrechts eettentje met een broodje hummus en gegrilde groente voor onze neus. Naast ons staan versterkers, een gitaar en een cajon, want we hebben net opgetreden hier in de buurt. Wij, dat zijn Maarten Bruns en Maria Postema. Dat optreden doen we met onze bluesrockband Le Garage, iets wat financieel weinig zoden aan de dijk zet maar waar we wel veel creatieve voldoening uit halen.

Geld verdienen doen we met andere dingen. Maria vertaalt boekenhits als *De Hongerspelen* en *Twilight* uit het Engels, Maarten schrijft non-fictieboeken over slim (samen)werken en ontwikkelt groene concepten zoals de populaire *tiny forests*, stadse minibosjes. De opmerking over het jongensboek komt van Maria. Ze haalt haar schouders op en neemt nog een hap van haar broodje.

‘Een jongensboek! Vet,’ reageert Maarten enthousiast. Het roept bij hem meteen allerlei herinneringen op aan de avonturenromans die hij vroeger heeft verslonden.

‘Ja, er verschijnen gewoon te weinig leuke boeken voor jongens van een jaar of vijftien. En dat helpt niet als we de ontleding onder jongeren tegen willen gaan,’ legt Maria uit. ‘Een van mijn uitgevers heeft nu voor de tweede keer gevraagd of ik zo’n boek zou willen schrijven.’

‘En waarom zou je dat niet doen?’

Maria kijkt verbaasd op. ‘Omdat ik daar helemaal geen tijd voor heb. En ik ben vertaler, geen schrijver. Ik heb geen idee hoe ik zou moeten beginnen. Een verhaal *from scratch* verzinnen is heel iets anders dan een bestaand boek vertalen.’ Ze zwijgt even. ‘Ik weet niet eens of ik het überhaupt wel kan.’

‘Misschien moeten we het samen proberen,’ stelt Maarten voor. ‘Ik denk dat het best iets zou kunnen worden. Met de band zijn we toch ook gewend om samen aan concepten te werken, dingen te maken? Schrijven doen we ook al, en we houden albei van avonturenverhalen. Tijd kunnen we inplannen. We moeten het gewoon goed organiseren.’

Maria denkt even na. Dan zegt ze: ‘Tja, als je het zo bekijkt... Dan lukt het misschien wel. Misschien moeten we het inderdaad gewoon doen.’

Een jaar en heel wat schrijfdagen later ligt *Dertiendagh* in de Nederlandse boekwinkels: een avontuur vol schattenjagers, geheime bunkers en vaderlandse geschiedenis voor jongens (en meisjes) die zin hebben in een spannend verhaal. Onze namen op de kaft, onze eerste gezamenlijke roman. Verschenen bij dezelfde uitgeverij waar ook jeugdhelden als Paul van Loon en Tonke Dragt hun boeken hebben ondergebracht. We zijn zo trots als een pauw.

En dat terwijl we onszelf eigenlijk nooit als ‘makers’ hebben beschouwd. Schrijvers, kunstenaars, dat zijn mensen die ‘s ochtends hun atelier of hun werkkamer in stappen, hun pen ter hand nemen en onmiddellijk in een flow raken waardoor ze de tijd vergeten en pas als de zon weer ondergaat verstoord opkijken van hun werk. Toch? Nee, natuurlijk niet. Of nou ja, die types heb je uiteraard ook, maar voor het grootste deel van de mensen die weleens een *maakproject* afleveren, geldt nog altijd dat voor scheppen een

beetje inspiratie en een berg zweet nodig zijn. Een maakproject vergt tijd, aandacht en een goede voorbereiding.

Inmiddels prijkt onze naam op de kaft van meerdere boeken, hebben we met onze band in grote popzalen gespeeld, staan er mede dankzij Maarten overal in Nederland tiny forests en heeft Maria nog een stapel bestsellers vertaald. Het roept verbaasde reacties van anderen op. ‘Hoe dóén jullie dat allemaal?’

Wees gerust – ook wij hebben vaak genoeg geniale invallen gehad die we nooit gerealiseerd hebben omdat we geen idee hadden waar we moesten beginnen. Ook wij zijn weleens halverwege afgehaakt omdat we niet wisten hoe het verder moest en we er eigenlijk geen lol meer in hadden. Soms zijn we ook gruwelijk in de fout gegaan omdat we iets helemaal verkeerd hadden aangepakt. Maar de drive om creatief bezig te zijn, om te schrijven, op te treden, mooie dingen te maken, die hebben we altijd gehad.

En dankzij alle projecten die we inmiddels hebben afgerond – samen, individueel of met anderen – weten we nu heel goed hoe je zo’n klus slim organiseert. Hoe je voor een vliegende start zorgt en hoe je het zo aanpakt dat je het wél afmaakt. En natuurlijk ook wat een onbeschrijflijk succesgevoel je ervaart als je het eindproduct in handen hebt waar je zo hard naar toe hebt gewerkt. Of het nu gaat om het schrijven van een boek, het spelen van muziek, het bouwen van een fiets of het afronden van een scriptie: in iedereen schuilt een maker.

Bijna alle maakprojecten beginnen met een, in de ogen van de maker, briljant idee. Ongeveer een jaar na het verschijnen van *Dertiendagh* zijn we in Duitsland om research te doen voor een nieuw boek. We zitten aan Duits bier en pizza en nemen door wat we de volgende dag gaan doen. Ondertussen zijn we erg tevreden omdat we dit weekend in deze bijzondere omgeving kun-

nen zijn en ook nog echt opschieten met ons (voorbereidende) schrijfwerk.

‘Eigenlijk zouden we onze aanpak met meer mensen moeten delen,’ zegt Maria. ‘Het is toch fantastisch dat je op zo’n relaxte manier aan je project kunt werken? En dat je eigenlijk zeker weet dat het afkomt – of in elk geval weet wat je moet doen om het af te máken?’

Maartens ogen beginnen te glinsteren. Hij pakt een bierviltje. ‘Volgens mij hebben we een nieuw boekidee te pakken.’

Nog een biertje later staat de eerste outline van het boek dat je nu in handen hebt op papier. Omdat we zelf keer op keer ervaren hoeveel voldoening het geeft om gericht toe te werken naar een eindresultaat waar je écht tevreden over bent. Om de trots te voelen als je je project hebt afgemaakt en niet halverwege bent gestopt. Om gewoon te beginnen en niet te denken: het lukt toch niet.

Iedereen heeft wel een maakproject dat ligt te wachten op realisatie. Dit boek is de handleiding die we zelf graag gehad zouden hebben. Het boek dat ons een hoop tijd en frustratie had bespaard. Dit is het boek waarmee je jouw onuitgebroede project tot leven gaat laten komen. Je hebt geen excuus meer. Je gaat het maken.

Maarten Bruns
Maria Postema

*Goed gedaan is beter dan goed
gezegd.* – **ABRAHAM LINCOLN**

Inleiding

We hebben allemaal projecten in ons hoofd die we graag zouden willen uitvoeren, maar waar we steeds niet aan beginnen. Of die we niet afmaken omdat we halverwege de handdoek in de ring gooien. We kennen allemaal het knagende stemmetje dat zegt dat we eigenlijk aan de slag zouden willen met dat ene idee dat al zo lang door ons hoofd spookt, dat zich misschien zelfs dagelijks aan ons opdringt. We kennen ook allemaal de smoesjes waar we ons achter verschuilen om het toch nog weer een dagje, een maand, een jaar uit te stellen. We hebben geen tijd, we weten niet waar we moeten beginnen, we zijn bang dat het niet lukt of het lijkt gewoon zoveel werk dat de moed ons al in de schoenen zakt als we er alleen maar aan denken.

Stel je eens voor dat je elk project dat je eigenlijk nog wilt doen ook daadwerkelijk met plezier zou kunnen uitvoeren. Denk eens aan het gelukzalige gevoel dat je zult hebben als je trots naar het resultaat kijkt dat uit jóúw handen is gekomen. Als je het niet meer uitstelt, geen smoesjes meer verzint, er niet meer eindeloos over nadenkt maar het ook echt gaat dóén – en afmaakt.

Dit is geen boek over uitstelgedrag in het algemeen. We gaan je geen trucjes leren die ervoor zorgen dat je voortaan ruim op tijd je belastingaangifte invult of dat je kledingkast nooit meer zo uitpuilt dat je die ene trui er altijd met geweld bij moet duwen. Dit is een boek over maakprojecten. Over de roman die je wilt schrijven, de meubels die je wilt opknappen, de tuin die je wilt aanleggen, de badkamer die je wilt (ver)bouwen, de podcast-

serie die je wilt opnemen. En over de excuses die je jezelf telkens weer voorhoudt om er niet aan te beginnen, terwijl je dat wél graag zou willen. We nemen je mee in een concreet stappenplan dat ervoor gaat zorgen dat jij je project met succes – en plezier! – zult afronden.

VOOR WIE IS DIT BOEK?

We maken dingen omdat we het leuk vinden, omdat het moet of simpelweg omdat het ons leven kleur geeft. Het maakt ons niet uit wát je wilt creëren. Als we het over een ‘maakproject’ hebben, bedoelen we niet per se dat het ook een *artistiek* project moet zijn. Dat kan natuurlijk wel: misschien wil je al jaren je eigen sieraden ontwerpen, animatiefilmpjes maken of gaan schrijven. Je zult in dit boek inspirerende voorbeelden aantreffen en ontdekken dat vrijwel alles mogelijk is, ook als je denkt over (te) weinig tijd, talent of middelen te beschikken.

Maar wat ons betreft is een maakproject alles waarvoor je jouw eigen scheppende vermogen moet aanspreken. Misschien heb je een duurzame droomkeuken in je hoofd, wil je eindelijk die fotoalbums afmaken of een evenement organiseren. Misschien worstel je met een scriptie waarvan je niet ziet hoe je die ooit uit je toetsenbord gaat krijgen. Ook dan kun je met dit boek aan de slag. Zolang het maar een project met een duidelijk eindpunt is en dat een tastbaar resultaat heeft, iets wat je kunt aanraken, horen, zien, ruiken of misschien wel proeven. Iets waar jij jezelf in kunt leggen, iets wat uit jóúw handen gaat komen, een proeve van jouw kunnen.

Denk je nu: dat lukt mij niet, want ik maak nooit iets af/ik kan het niet/ik heb geen tijd/vul zelf een ander excuus in? Geen zorgen! Dit boek is er voor jou. We gaan je helpen om te beginnen, om structuur aan te brengen en om toe te werken naar een

eindresultaat dat daadwerkelijk is wat je in gedachten had. Iets waar je trots op kunt zijn en wat aan je verwachtingen voldoet. Wij zijn de makers die jou helpen maken. We leiden je stapje voor stapje de berg op die nu nog onbeklimbaar lijkt. Tot je op de top je eigen vlag kunt planten en trots kunt zeggen: 'Ik heb het gemaakt.'

HOE GAAN WE TE WERK?

Mensen denken vaak dat creativiteit een aangeboren gave is. Dat klopt niet. Natuurlijk is de een creatiever dan de ander, maar creativiteit komt vooral voort uit interactie tussen je hersenhelften. Je kunt het zien als een spier die je kunt trainen: oefening baart kunst, zegt het spreekwoord immers. En terecht. Creativiteit is geen handigheidje dat je altijd kunt toepassen als het jou uitkomt, maar je kunt er wel degelijk beter in worden.

Het is ook een misvatting dat creatief succes alleen om goede *ideeën* gaat. Ideeën zijn leuk, maar een project is pas geslaagd als het *af* is. Niet elk idee is de moeite van het najagen waard – sommige concepten doen je hart gewoon niet snel genoeg kloppen, ze vervliegen of passen oprecht niet in je leven. Maar we kennen allemaal die projecten die hardnekkig in ons achterhoofd blijven zitten. Die zo inspirerend zijn dat je ze vast moet grijpen, om ze pas los te laten als ze werkelijkheid geworden zijn. Die je misschien wel *móét* maken om verder te kunnen met je leven. En daar is dit boek voor. Om je concept vorm te geven, eraan te beginnen, en het met succes af te ronden.

Dit boek is er ook om plezier in het maakproces te krijgen én te houden. Om ervoor te zorgen dat het geen *moeten* wordt, maar dat je met een goed gevoel aan de slag gaat en blijft. Ook als het soms even lastig wordt, als het gruis van de badkamer in je haren zit, als je halverwege je proefschrift door alle boeken de

muren van je werkkamer niet meer ziet of als de trappers voor de zoveelste keer van je zelfgebouwde fiets vallen. Want als je structuur aanbrengt en het eindproduct voor ogen houdt, dan is maken leuk. We zeggen niet dat je er soms niet hard voor zult moeten werken, maar als je weet waar je het voor doet, zul je merken dat je met plezier nog een tandje bijzet. En dat je uiteindelijk extra trots bent op het resultaat.

Maar dat komt er niet vanzelf: juist de uitvoering van een project is iets waar bijna iedereen hulp bij kan gebruiken. De kunstschilder die rond het middaguur opstaat, een laatste restje wijn wegdrinkt en vervolgens met wilde kwastbewegingen in tien minuten een meesterwerk tevoorschijn tovert – die schilder bestaat, tuurlijk. Maar voor de meeste mensen werkt haar werkwijze niet. Als je echt gericht vooruit wilt komen en een project met succes wilt afronden, helpt het enorm om op de weg ernaartoe gebruik te maken van een werkproces dat je ondersteunt en houvast biedt.

Daarom geven we voor alle facetten van het maakproces inzichten, oefeningen en handige technieken en tips van experts. We putten uit de lessen die we zelf in onze maakcarrière hebben geleerd, maar natuurlijk zijn onze eigen ervaringen niet de enige leidraad. Om ervoor te zorgen dat de basis van je project zo stabiel mogelijk wordt, maken we gebruik van theorieën en oefeningen die gebaseerd zijn op onder andere positieve psychologie, agile werken, filosofie en zelfs toegepaste biologie. De route voert her en der over delen van eerder gebaande paden die inmiddels beproefd en succesvol bevonden zijn.

Soms kom je onderweg ook obstakels tegen: hindernissen die zo groot lijken dat je écht niet meer verder wilt. Wij noemen dat 'struikelmomenten': van die momenten waarop je je project het

liefst in een hoekje zou willen smijten om er nooit meer naar om te kijken. In elk hoofdstuk lichten we zo'n struikelmoment uit, met natuurlijk onze tips om weer op te krabbelen en door te gaan.

En ten slotte benutten we de kennis en wijsheid van mensen die hebben bewezen dat ze maakprojecten tot een goed einde kunnen brengen. We interviewden bekende en minder bekende makers: voor een Oscar genomineerde animators, schrijvers, muzikanten, fotografen, illustratoren, ontwerpers, architecten, bierbrouwers, filmmakers, tassenmakers, fietsenbouwers en vele anderen. Hun successen – en hun faalmomenten – bieden onbetaalbare inzichten die de reis naar je einddoel zo soepel mogelijk laten verlopen. Aan het eind van dit boek heb je alle tools in handen om aan de slag te gaan en staat je project stevig in de steigers. Je hebt waarschijnlijk dingen over jezelf ontdekt waar je je nog niet van bewust was en, heel belangrijk, je hebt meer focus.

HET PAD VAN DE MEESTER: SHU-HA-RI

Nog even iets over de toepassing van dit boek. Het lijkt misschien tegenstrijdig, een heel boek *lezen* dat je moet helpen om in de echte wereld iets te *maken*. Is het niet beter om gewoon te beginnen? Elke reis begint immers bij de eerste stap, en zo? Dat klopt. Maar de kans dat je de laatste etappe haalt, wordt een stuk groter als je goed voorbereid op weg gaat.

Dit boek helpt je daarbij. Het werkt het best als je het helemaal leest en geen hoofdstukken overslaat. We beseffen dat dat soms lastig kan zijn, want we zijn er inmiddels allemaal aan gewend geraakt dat je alles binnen een stuk of drie YouTube-instructie-filmpjes moet kunnen. Je zoekt wat je nodig hebt, pikt daar de handigste zaken uit en hop, aan de slag. Op zich is daar niets

mis mee, maar als je als maker wilt groeien, kan onze aanpak je helpen. Keer op keer. Jij bepaalt zelf hoe je de tips en tools gebruikt, maar wij zijn ervan overtuigd dat ze het best voor je gaan werken als je je aan de Shu-Ha-Ri-principes houdt. Dat behoeft enige uitleg.

Shu-Ha-Ri is een Japanse vechtsportfilosofie die in drie simpele woorden laat zien hoe je van een leerling een meester wordt. Het begint bij Shu: volg de regel. In deze fase volgt de leerling de instructies, zonder daar al te veel over na te denken. Op die manier slijt je de 'juiste' paden van handelen in. Ook al zijn er meerdere wegen naar Rome, de leerling beperkt zich tot de enige methode die hem wordt aangeleerd. In de tweede fase (Ha) ga je de aangereikte technieken al een beetje buigen. Je voegt er iets naar eigen smaak aan toe of zoekt naar nieuwe dingen die de werkwijze beter maken. In de laatste fase (Ri) word je zelf een meester. Je laat zien wat je allemaal kunt en neemt anderen daarin mee. De basistechnieken hebben je op weg geholpen, maar nu heb je je eigen succesaanpak.

Je hebt gelijk als je denkt dat we er oosterse wijsheden bij halen om via een omweg te zeggen dat je in eerste instantie gewoon dit boek moet volgen om de finish te halen. We zeggen er óók mee dat je het pad daarna naar hartenlust kunt buigen en uitbouwen. Hoe vaker je een maakproces tot een succesvol einde brengt, hoe makkelijker bepaalde stappen zullen worden – op een gegeven moment ben je er waarschijnlijk niet eens meer van bewust dat je ze zet.

Maar zover is het nog niet. De excuses om het niet te doen hangen nog als molenstenen om je nek. Ben je er klaar voor om ze los te laten? Daar gaan we.

Wij zijn benieuwd naar jouw maakverhaal. Deel je ervaringen op social media met hashtag #maakhetaf en op onze website maakhetaf.nl. Zo kunnen ook andere makers leren van jouw successen en hindernissen. Samen vormen we de grootste makers-community van Nederland!

